

БЮДЖЕТНІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОБУТУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Шумейко Станіслав Олександрович,
аспірант кафедри державного управління,
публічного адміністрування та економічної
політики ХНЕУ ім. С. Кузнеця

В сучасних умовах забезпечення добробуту територіальних громад є основною ознакою успішності адміністративно-фінансової децентралізації та політики регіонального розвитку. У цьому контексті зміни в підходах до функціонування бюджетних механізмів мають неодмінно спрямовуватись на забезпечення високої якості та рівня життя населення територіальних громад незалежно від місця проживання, сприяти територіальній згуртованості, ефективному формуванню та використанню їх потенціалу. Територіальна громада в свою чергу зацікавлена у підвищенні ефективного управління фінансовими ресурсами для забезпечення покращення добробуту її населення. При цьому на рівні територіальних громад особлива увага приділяється не тільки формуванню власних фінансових ресурсів (бюджетних), але і залучених. Відповідно посилюється роль бюджетного механізму забезпечення добробуту жителів територіальних громад.

Проблемам забезпечення добробуту територіальних громад приділена значна увага вітчизняних і зарубіжних учених: П. Арака, О. Гладуна, О. Грішньої, С. Лі, Л. Лісогор, Е. Лібанової, О. Макарової, О. Новікової, У. Садової, Дж. Стігліца, Л. Семів, Р.Філіпс та ін.

Метою роботи є аналіз теоретико-методологічних засад дослідження добробуту територіальних громад.

Підвищення фінансової спроможності територіальних громад неможливе без удосконалення територіальної організації влади, складовою якої є органи місцевого самоврядування, що безпосередньо пов'язано з реформуванням адміністративно-територіального устрою.

Управління територіальним розвитком неможливе без ресурсного забезпечення, головним елементом якого є фінансові ресурси. Тільки за їх наявності можна виконувати всі без винятку управлінські функції.

В Україні поряд із державним бюджетом є обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування, тобто бюджетна система є чітко сформованою. Визначення бюджетної системи наведено у Бюджетному кодексі України: "Бюджетна система України – сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права". Бюджетна система – цілісне утворення взаємопов'язаних упорядкованих елементів, які функціонують за певними правилами [2].

Принципи, на яких ґрунтується бюджетна система, викладені у ст. 7 Бюджетного кодексу України: єдності; збалансованості; самостійності; повноти; обґрунтованості; ефективності; субсидіарності; цільового використання коштів; справедливості та неупередженості; публічності й прозорості; відповідальності учасників бюджетного процесу. Однак у повсякденній практиці бюджетування

місцевого самоврядування виникає чимало проблемних ситуацій унаслідок недосконалості механізмів забезпечення визначених принципів [2].

Дослідження сутності поняття бюджетний механізм дозволило нам виокремити найбільш точні його визначення, які наведені науковцями: бюджетний механізм – це складна й динамічна економічна категорія, яка, з одного боку, виступає як сукупність форм, методів і заходів організації бюджетних відносин у державі, а з іншого боку, матеріальним утіленням фінансових відносин та їх практичного застосування для досягнення відповідних цілей і завдань, визначених бюджетною політикою держави; комплекс згаджених дій, покликаних перетворювати відносини між суб'єктами бюджетного процесу у фінансові ресурси [3].

Бюджетні механізми забезпечення добробуту територіальних громад розглядаються як сукупність відносин різних рівнів публічного управління, пов'язаних із: формуванням фінансових ресурсів через власні (бюджетне самозабезпечення) та інтервенційні інструменти: субсидування, запозичення, спільне фінансування; розподілом їх у відповідності до стратегічних пріоритетів функціонування територіальної громади та ефективним використанням в частині досягнення якісних параметрів добробуту територіальної громади. При цьому авторка доводить доцільність виокремлення змістовної, стратегічно-програмної, функціональної та інституційної складових бюджетних механізмів у поєднанні з об'єктом дослідження – забезпечення добробуту територіальних громад. На мою думку, така структуризація складових бюджетного механізму забезпечення добробуту населення територіальних громад є логічною і обґрунтованою. При цьому, варто було б доповнити таке структурування виділенням інвестиційної складової, оскільки реалії свідчать, що в умовах фінансової децентралізації велика частина бюджетних ресурсів, що формують територіальні громади мають характер інвестиційного спрямування [1].

У свою чергу, добробут розглядається як система задоволення потреб життєдіяльності територіальної громади та окремих її членів, які сформовані кількістю доступних благ в результаті розподілу, виробництва, споживання та обміну. При цьому, під територіальною громадою розуміється група, які взаємодіють у безпосередній близькості, що включає розділ інформації, ресурсів та допомогу, а також встановлення взаємозв'язків між споживачами та місцевими організаціями [5].

Людський добробут залежить від того, які ресурси дозволяють людям виробляти, а здатність перетворювати ресурси в хороше життя залежить від людей. Це дає підстави вважати, що важливу роль відіграє система показників, яка виходить за рамки вимірювань доходів, багатства та споживання, та включає не грошові аспекти добробуту життя. Різновиди цих показників, які є впливовими при аналізі соціально-економічного розвитку, а також відсутність очевидної метрики для порівняння даних у різних вимірах, являють собою як головну перевагу, так і головну межу цих показників.

Отже, бюджетний механізм забезпечення добробуту населення територіальних громад є важливою складовою бюджетної політики України в цілому і важливим засобом реалізації бюджетної політики органами місцевого самоврядування на місцевому рівні. Єдина ціль реалізації бюджетної політики на цих рівнях - формування, розподіл та ефективне використання бюджетних ресурсів для забезпечення високого рівня добробуту населення територіальних громад.

Література:

1. Білик О. І., Гринчишин І. М. Інформаційне забезпечення процесу трансформації ресурсів недержавних пенсійних фондів в інвестиції регіону. Актуальні проблеми економіки. 2013. С. 158–177.
2. Бюджетний кодекс України: [Електронний ресурс].- Режим доступу zakon.rada.gov.ua/go/2456-17.
3. Кохан І. В. Бюджетний механізм як суспільно-економічна категорія. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2011. Вип. 7(2). С. 402–406.
4. Онищенко В.В. Особливості бюджетної децентралізації в Україні: теоретичний аспект / Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Вип. 12(2). 2017. С. 45–50.
5. Самойлова І.І. Проблеми бюджетної децентралізації та ефективність реалізації реформи бюджетної системи в Україні / Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика: V Міжнар. наук.-практ. заоч. конф., 24 листоп. 2017 р.: тези допов. Запоріжжя, 2017. С. 339–341.